

Naše divise.)*

Naše zeměpisná poloha a individuální situace strategická, vyplývající z rozlehlosti našich hranic vyžadují, abychom nenapodobovali slepě cizích vzorů, nýbrž abychom, postavíce se na základ poválečné doktríny, hleděli přizpůsobiti organizaci svých vyšších a nejvyšších jednotek své speciální situaci strategické tak, aby se tyto jednotky za potřeby ukázaly schopnými života.

A této zásadě, že, tak jako strategická situace jest individuálně naše, tak i naše strategické jednotky musí býti naše, a jen individuálně naše, nechť poslouží tyto řádky.

Na první pohled je snad paradoxní, že by divise měla býti zařazena mezi jednotky strategické. Vždyť ji poválečná doktrína označuje jako:

1. Nejvyšší jednotku taktickou, která tedy nemá strategické členitosti do hloubky a nemůže tudíž působiti leč rovně před sebe.

2. Základní jednotku operativní — pro strategické přesuny.

3. Základní jednotku dispoziční — ježto uvádí v soulad činnost různých zbraní a jejich výkonnost soustřeďuje na jedno území, a na jeden a týž účel.

Zkrátka: Divise je schopna svést boj, majíc proň všechny prostředky ale není schopna svést bitvu, nemajíc té výkonnosti co do síly a co do času.

Ale kdybychom přihlíželi ke své situaci, musili bychom doznati, že by divise při nynější organizaci aspoň v jistých případech byla jednotkou strategickou: Kdyby byl zachován systém brigádní i ve válce, dal by jí jednak větší členitost do hloubky a tím větší možnost svést bitvu, jednak by jí zase odňal vlastnost jednotky operativní a dispoziční. Operativní její mohutnost by se zmenšila, protože divise, jsouc zvětšená, stala by se těžkopádnější k přesunům a přenesla by byly s ní souřadné; takticky vyjádřeno to značí: pěchota nemá leč obsazovati tuto vlastnost spíše na brigádu; jako dispoziční jednotka nemohla by dostáti svému účelu, protože by potom měla za účel uvádět v soulad výkonnost ostatních zbraní se dvěma jednotkami pěšimi, a tohoto účelu by se ještě nejnázne zbyla decentralisací zbraní brigádám — tedy utvořením nové dispoziční jednotky.

Jest otázka, zda by podobná divise vyhovovala požadavkům nynějšího způsobu války, a jediná odpověď jest: nikdy. Protože vedení bitvy vyžaduje, aby jedna a táž jednotka měla náležitou mohoucnost údernou, aby byla lehce pohyblivá při strategických přesunech, jež bitvě předcházejí, a soustřeďovala sama v sobě řízení všech zbraní, jichž soulad a spolupráce dnešní bitvu podmiňují.

Ovšem tím není řečeno, že by to musila býti právě divise, jež by soustřeďovala v sobě tyto vlastnosti; ale jestliže opatříme těmito vlastnostmi brigádu — stane se divisi o malých rozměrech. — Podobný pokus stal se v Německu. Tam, aby se aspoň částečně mohlo vojenské vedení vymknouti přísným podmínkám versailleského míru, byly organizovány smíšené brigády o složení: 2 p. pl. — 1. pl. dělostř. — 1. prapor spojovacích služeb — 1. prap. dopravních služeb. . . .**) Tedy divise o slabém rozpětí, mající sice velikou mohutnost operativní a dispoziční, ale slabé síly co do trvání a rozpětí jakékoliv akce.

Pro nás podobný útvar nelze si mysliti již z toho důvodu, že zbraně v něm jsou o stejné kapacitě (teoreticky vzato: 2 ppl = 1. pl. dělostř.), že

*) Uveřejňujeme tento zajímavý článek pro diskusi. Námitky proti němu budtež zasílány redakci Voj. rozhledů, aby mohly býti zodpovězeny.

**) Ale i tento útvar byl dozorací komisí zakázán.

tedy v něm nejde o to, aby ostatní zbraně byly podřízeny pěchotě, nýbrž aby území, jehož dobylo dělostřelectvo. . . Čili: podobný útvar by byl sice slabou divisií, ale nikoli *pěší divisií*, jejímž základem a hlavní zbraní je pěchota, odpovídal by situaci na západní frontě roku 1917 a vyžadoval by takového rozpětí materiálu, jakého mobilisace válečného průmyslu nemůže poskytnouti, leč za celou řadu měsíců. A ani jednoho ani druhého u nás v dohledné době nebude.

Že brigády nelze ve válce upotřebiti,^{*)} jest snad více než s dostatek dokázáno. Ale nelze-li ji upotřebiti ve válce, co s ní v míru? Či se má tento útvar rušiti teprve v den mobilisace a má se stavěti z něho jiný v době, kdy veškerá činnost je soustředěna jiným směrem? A pak: nemůžeme-li již dosíci toho ideálního stavu, aby naše armáda byla již prvním dnem mobilisace k válce úplně připravena a započínala operace do 24 hodin po vyhlášení války, pak musíme vždy hledět aspoň se mu co nejvíce přiblížiti. A přiblížíme se mu jen tehdy, když bude organisace našich jednotek již v míru táž jako organisace ve válce.

Proti tomu, aby byla udržována brigáda i v míru, mluví mimo to i potíže, které zavinuje ve výcviku u nižších jednotek tím, že početný stav je u nich příliš malý. Zrušením čtvrtého pluku by stoupl početný stav pluků ostatních, a výcvik by mohl býti mnohem vydatnější. Nezapomínejme, že nyní může velitel praporu při polním výcviku stěží sestaviti polní rotu, a velitel pluku stěží polní prapor. Když se mimoto vezme v úvahu, že podobného slučování jednotek nelze provésti, leč ve lůtách více méně dlouhých, vysvítá co nejjasněji, jak obtížná jest nejdůležitější část výcviku.

A má-li se tedy zrušením některých jednotek tomuto nedostatku odpomoci, nechť se neruší ani roty ani prapory, nýbrž to, co ve válce nemůže existovati — brigády.

* * *

Při organisaci D. dlužno u nás jako první směrnicí postaviti její kvalifikaci operativní: D. musí býti lehká, lehce přesunovatelná, protože jen tak vyhoví strategickým podmínkám, které jsou dány zeměpisnou rozlohou. Tomuto požadavku dlužno podřídit všechny požadavky ostatní.

Uvážíme-li, že našim vojskům bude v případě potřeby chrániti hranice, jež nikterak neodpovídají jejich početnosti, pak si lze těžko budoucí válku představit jinak než jako *přesunovou*; rychlými přesuny musí býti docíleno okamžité místní převahy, tato stělesněna ve vítězství, a když překvapený nepřítel započne protiopatřeními zarážeti náš vítězný postup, podobným přesunem nabýti převahy a udeřiti naň na místě, od něhož byla jeho pozornost odvrácena. To platilo by zejména při válce proti několika protivníkům. Pro lehkou D. mluví i kvalifikace dispoziční, protože přirozeně menší počet jednotek různých zbraní může býti mnohem snadněji uveden v soulad co do činnosti a soustředění výkonů.

Kdybychom tedy byli postaveni před alternativu buď D. o dvou brigádách, nebo „brigádu smíšenou“ po vzoru německém, neváhali bychom se rozhodnouti pro tuto.

Ale výkonnost podobné smíšené brigády jest — jak již bylo řečeno — omezena i co do času i co do rozpětí, a snadno by tedy při tomto systému mohlo nastati tříštění sil, odtud nutnost sloučiti několik podobných jednotek v jednotku vyšší, ale zase jen taktickou; odtud nevýhoda, že tře požadavky, s počátku uvedené, by nebyly sloučeny v jedné a téže jednotce.

Přivedly-li nás tedy tyto úvahy k úsudku, že jediné D. 3. ppl. odpovídá našim potřebám, vraťme se k požadavku lehkosti a snadné přesunovatelnosti. Přesně vyjádřen, je požadavek tento obsažen ve dvou podmínkách:

^{*)} Ovšem ve válce pravidelně. O horských formacích není tím nic řečeno.

1. Naše D. nesmí přesahovati 10.000 hlav,
2. Musí býti převozná nejvýše 20 vlaků o 120 osách,
(Francouzská D. potřebuje na př. 45 vlaků!)

Požadavkům těmto snadno lze vyhověti, jestliže budou předsevzaty jisté dispozice, jež jsou sice na první pohled novinkou, ale jichž ve skutečnosti ve válce (západní fronta r. 1918) bylo používáno, a se osvědčily:

1. Upravit početný stav jednotek tak, aby odpovídal úplně požadavkům moderního boje, ale neobsahoval ani o jednoho muže více, než vyžaduje bitevní stav. Tedy:

pěchota	družstvo	10 mužů	(tvorí boj. skupinu)
	četa	41 „	(3 družstva a skupina puškových granátů)
	rota	177 „	(3 čety a 1 kulom. četa)
	prapor	620 „	(3 roty 1 kulometná rota)
	pluk	2100 „	(3 prapory, 1 pomocná rota a 1 bat. děl 37 ^m /m)
dělostř.	baterie	120 „	4 děla (polní)
	korouhev	570 „	3 baterie a 1 bat. polních houfnic
	pluk	2500 „	3 korouhve, 1 korouhev pol. houfnic.

Zde ovšem nutno vyšetřiti zdárně otázku doplňování: nemáme-li ani zvětšiti početné stavy nad počet, kterého jest nezbytně třeba, ani zříditi drobné zálohy u bojových jednotek,*) nutno sáhnouti k systému jinému, který by zabránil vyčerpání D., jež by jinak nastalo v krátkém čase:

U strategické jednotky se zřídí výcvičné skupiny, doplňované z úzadí, nepřesunovatelné, a tudíž libovolně silné, jichž úkolem je jednak zdokonaliti výcvik mužstva po stránce praktické, jednak býti v neustálém styku s přidělenými D. a doplňovati jejich početné stavy den ze dne, ba pokud možno i z hodiny na hodinu.

Systému toho bylo používáno jak ve francouzské tak v německé armádě za války. Byl bohužel u obou nedostatečný a nemohl nikterak zastávat úkol, který by byl v našem případě naň kladen: Němci i Francouzové měli výcvičné skupiny u D.,**) bylo tedy nutno omeziti jejich stav na míru co nejmenší, aby se nestaly útvarem těžkopádným, jenž by ještě více omezoval přesunovatelnost D., a jejich úkol tedy nezáležel v doplňování, nýbrž hlavně ve zdokonalování mužstva.

Abý uvedený systém opravdu byl se svůj úkol, bylo by rychlé doplňování umožněno jen dostatečným počtem automobilového kádru, čímž by ovšem výcvičným skupinám jen přibýlo významu: předpokládajíc, že by mužstvo k nim přicházelo již dostatečně vycvičeno z úzadí, sloužily by vedle doplňování divisi také jako hlavní záloha dotyčné strategické jednotky, která by v případě potřeby — díky tomuto dopravnímu prostředku — mohla býti velice rychle nasazena na místo ohrožené.

Kdyby byl počet v jednotkách upraven tak, jak svrchu označeno, poskytovalo by to ještě novou výhodu, mobilizační pohotovost: rozdíl mezi počtem mírovým a válečným byl by tak malý, že by mohl býti za několik hodin vyplněn (sokolské formace atd.), a D. dotyčná mohla by býti již za několik málo dní nasazena. — Co znamená pro válku, a hlavně pro naši válku zajištění a rozšíření vojensky důležitých bodů v době co nejkratší, netřeba

*) Na př. ve francouzské organisaci „volant“, drobné zálohy až do čtyř včetně, které vyplňují mezery vzniklé v bojovém stavu.

**) U Francouzů na př. byli do výcvičné skupiny vysíláni schopní lidé příslušné D. z fronty, aby se jednak zdokonalili ve své zvláštní zbraní, jednak a to z neposledního důvodu — pookržili a po návratu pomohli tak udržovati ducha u svých druhů.

podotýkati; a že u nás tyto počáteční úspěchy budou mít hlavní vliv na výsledek války, jest samozřejmé.

2. Zrušiti systém zásobovací, který byl v Rakouské armádě, a který bohužel byl převzat i námi. Pro tento systém není a nesmí být v naší armádě místa! Ten především dělá z D. nemotorného netvora, omezuje až do nemožnosti její strategickou pohyblivost, a nutí již sám o sobě ne k metodě války přesunové, nýbrž války pohybové,* při níž je strategické překvapení nepřitele vyloučeno, a úspěch tedy nemůže být vynucen leč úderem v masách a ovšem za těžkých ztrát.

Na druhé straně nemůže nám sloužit ani za vzor ani systém francouzský, jenž je sice pohyblivější, ale nedovedl se dosud vymaniti z principů posílení války, jež, až na r. 1918, jej ovládaly.

Nejspíše tedy by to byl ještě systém německý, jenž měl r. 1918 sedm orgánů D.: 1 pekárna

1 jatky

2 ambulance

1 středisko koní

1 skupina automobilová

Kdybychom převzali v zásobování chlebem a masem systém francouzský, jenž je v těchto dvou případech výborný,** a vynechali středisko koní, kterýžto orgán snadno může být přenesen na jednotky strategické, zbude u D. jen orgán nejvýše potřebný — sanitní ambulance.

V tomto případě jest ovšem systém německý daleko předstížen co do lehkosti pomocných orgánů D. A zásobování? Žde ovšem by musela proti nynějšímu našemu systému nastati důkladná změna. Zásada, po níž by se provádělo, je:

Strategické jednotky (u nás armáda, jak v kapitole II. odůvodníme), starají se o zásobování všech svých D. podle jich potřeby. Proto disponují potřebnými dopravními prostředky, pokud to vlastnost krajiny a množství materiálu dovoluje, především automobily: Úkolem D. jest pouze uvést ve styk tyto dopravní prostředky se zásobovacími orgány svých organických jednotek. (Na př. pro potraviny s plukovními obozy, pro střelivo s municiemi kolonami korouhvi dělostř.)

Že by tento systém fungoval bezvadně, je na bledni. Výhoda, které by bylo dosaženo, záleží jednak v tom, že by D. byla zbavena orgánů, které nejvíce stěžují její pohyblivost, aniž by tím trpělo zásobování, a jednak v tom že by se tyto zásobovací orgány staly součástí strategické jednotky nepohyblivé, které by tedy nikterak nepřekážely; přitom by mohly zásobovati různé D., jak by snad postupně přicházely do účastku dotyčné strategické jednotky.

* * *

A vlastní organisace D? — Záleží ovšem především na mírovém rozpočtu vyzbrojovacím a na rychlosti mobilisace válečného průmyslu za války. Nelze tedy předem určití početnost její výbroje. Příloha č. 1. má za účel jen upozorniti, pokud až možno početnost výbroje D. zvýšiti, aniž by tím utrpěla pohyblivost, jak byla tato výše určena: 10.000 hlav — 20 vlaků. — V našich poměrech vyjadřuje jistě maximum výbroje, jehož by mohlo být při nynějších skrovných prostředcích dosaženo.***)

*) Pohybová v tom smyslu, že s přesuny železničními nelze operovat.

**) D. pouze přejímá chléb a maso od armádního sboru, nepotřebuje tedy zvláštních orgánů.

***) Viz na př. dělostřelectvo!

Ačkoliv tedy je nemožno určovati a priori výzbroj D., přece lze určit zásady, podle nichž by se mělo postupovati. Jsou to:

1. Zásada centralisace a decentralisace zbraní.

a) Zkušenost poučila všechny válčící armády, že jest v tomto směru postupovati, má-li organisace jednotek býti táž pro různé fáze bitvy. Jest na př. třeba centralisace dělostřelectva pro podhotovku*) a první fáze bitvy, kdy jde o to, aby protivníkův odpor byl zlomen brutálním náparem — neboť jenom soustředěná činnost dělostřelecká, jež střídavě působí na nejdůležitější místa protivníkovy, přináší vydatný účinek. Ale jest třeba i decentralisace dělostř., pro ony fáze bitvy, kdy nepřítel hledí naše pronásledování zadržeti pásmem kulometů, a kdy tedy i nižší taktické jednotky musí disponovati zbraní, jež je s to zničit ukrytý kulomet — dělem.

Dělo, které má za úkol provázeti první vlny pěchoty, musí přirozeně míti jiné podmínky, než dělo, které jest určeno k činnosti dělostřelecké v masách: musí býti lehké, v bitevní čáře ručně (a ne potahem) pohyblivé, pokud možno i přenosné atd. — A právě to, že dělo, jehož se používá v bitevní čáře, má úplně jiné podmínky, nutí nás ke specialisaci dělostřelectva co do používání: musíme míti jiný model polního děla pro vlastní činnost dělostřeleckou (centralisační)**) a jiný pro onu činnost, jež podporuje pěchotu přímo v bitevní čáře (decentralisační***). — Musíme si vytknouti tuto samozřejmost tím spíše, protože na příklad francouzská taktika měla r. 1918 zásadu, o které teprve teď počíná nahlížeti, že byla chybná: pro centralisační i decentralisační činnost dělostřelectva používala děla jednoho a téhož modelu. To sebou přirozeně neslo velké nevýhody: když nepřítel počal ustupovati, a nastala fáze vykořistění úspěchu, rozčlenila se část polního dělostřelectva mezi prapory k činnosti decentralisační, t. j. aby ničila místní překážky, především ovšem kulometná hnízda. Ale zde se právě ukázala nevýhoda, že k tomuto účelu nebylo použito zvláštní zbraně: když pěchota narazila na linii kulometných hnízd a nezbyvalo, leč zdolati překážku ohněm dělostřeleckým, nemohlo dělostřelectvo tomuto úkolu dostáti, protože zpravidla ani nemohlo vzíti kulometry pod přímý oheň, nechtělo-li se vydávati v nebezpečí, že koně i mužstvo bude kulometným ohněm zničeno, ani nemohlo je zničit nepřímým ohněm, protože kladení telefonního spojení pro pozorovatele vyžaduje vždy doby příliš dlouhé. A tak zůstala jeho činnost z původního svého určení omezena na ony šťastné případy, kdy mohlo, samo jsouc kryto, býti řízeno od pozorovatele buď hlasem, nebo posunky. — A přece i francouzské prapory měly k ruce dělo 37 mm. Příčinu, proč ho nebylo vydatněji používáno k jeho účelu, lze těžko určit. Snad bylo to domnění, že neúčinkuje dostatečně, domnění naprosto klamné, jež nesmí u nás zavládnouti; neboť proti obyčejnému kulometnému hnízdu působí dělo 37 mm s naprostým účinkem; je-li kulomet v betonovém úkrytu, pak ani polní dělo nepostačí.

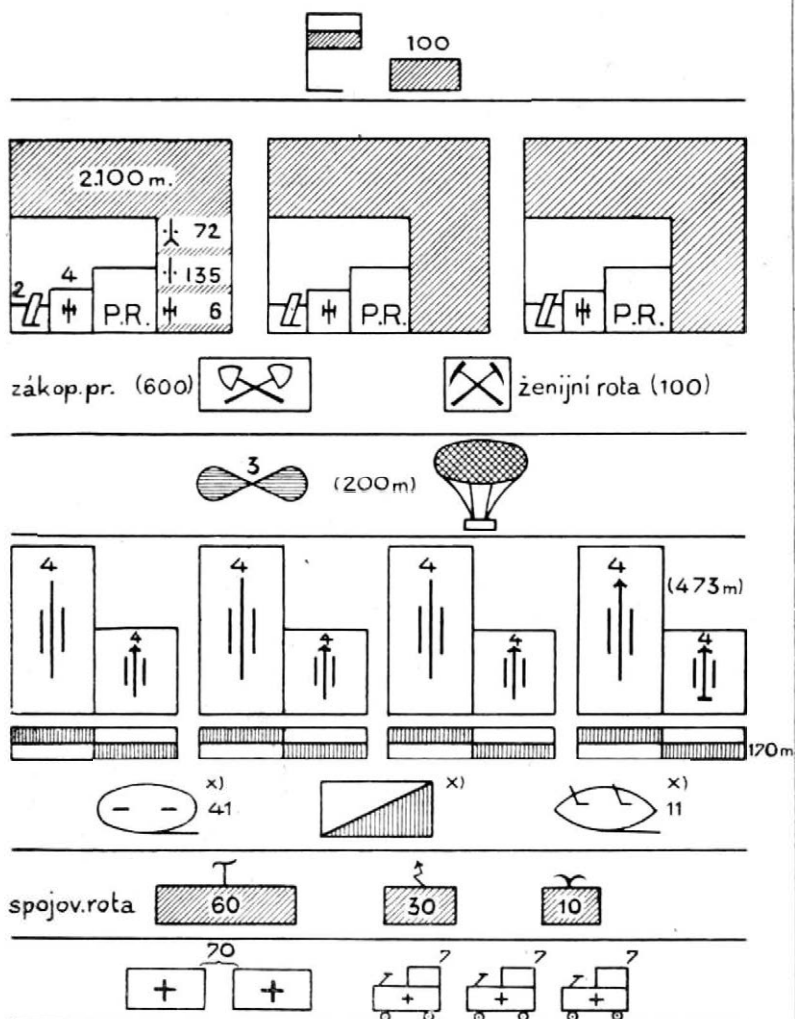
b) Vedle zásady decentralisace, právě uvedené, již bychom nazvali taktickou, protože je vynucována taktickou situací při jistých fázích bitvy, nutno upozorniti i na decentralisaci organisační. „Organisační“ proto, že vtiskovala svůj ráz organisaci různých jednotek všech zbraní, a že jí tedy bylo používáno při všech fázích bitvy. Potřeba této decentralisace počala se pocífovati od prvních dnů války:

U dělostřelectva na příklad bylo třeba, aby i menší oddíly polního dělostřelectva byly soběstačné, t. j. aby mohly samy překonávati překážky, jež stavěl jim v cestu terén a nepřítel. Terén tím, že na příklad

*) Smíme-li použiti tohoto ruského slova, aby rozšířil naše vojenské názvosloví.

**) U nás 8 cm polní dělo.

***) U nás 37 mm dělo (u praporu) nebo horské dělo (u pluku).

Počet mužstva:

pěchota: 6300
 zákop.prap.: 700
 dělostř.pl.: 2500
 letecká rota: 200
 spoj.rota: 100
 zdravot.rota: 150
 9950 + 100 štáb
 = 10050 mužů

☐ stanice bezdr.tel.
 ☐ oddíl poš.holubů
 ☐ obvažistě
 ✱ těžký kulomet
 ✱ lehký kulomet
 ☐ minomet
 ☐ horské dělo
 ☐ dělo 7 cm

Vysvětlivky:

✱ houfnice 10,5 cm
 ✱ dělo 10,5 cm
 P.R. pomocná rota
 ☐ korouhev (3 baterie)
 ☐ 1 baterie
 ☐ muniční kolona
 ☐ rota lehk.obrněnců
 ☐ rota těžk.obrněnců

* neorganická jednotka, jen v případě potřeby.

Obr. 1.

v kopcovité krajině byla dráha střely polního děla málo oblá, aby mohla bít i protilehlé svahy; tak vznikala „mrtvá“ pásma, v nichž se nepřítel mohl pohybovat podle libosti. Nezbyvalo, leč ke každé korouhvi polního dělostřelectva vtělit baterii polních houfnic — tak tomu bylo u mistrů organizace, u Němců — anebo utvořit dočasně organizaci takovou, „vyžadovala-li toho potřeba“.) Ale přihlédneme-li blíže, shledáme, že potřeba toho vyžaduje vždycky; mrtvé pásmo sice zřídka povstane na stole, ale za to tím častěji v terénu, a to i tehdy, když polní dělo střílí se zmenšenou dávkou prachu, což dráhu střely činí oblejší. A i s předpokladem, že skutečně krajina je úplně rovná, je baterie polních houfnic na svém místě: ničí místní překážky, jež unikají činnosti těžkého dělostřelectva, a vymykají se kapacitě polního děla, zvyšuje morálku mužstva a ubíjí morálku nepřítelovu právě tak dobře, jako kdyby působila ve svazu vyšším. Ale jedna věc u nás naráz rozhodne mezi útvarem tohoto druhu dočasným a organizačním: totiž metoda práce. Představme si, že velitel korouhve disponuje při útvaru dočasném dnes tou, zítra onou a pozítří třetí baterií polních houfnic. Spolupráce přirozeně vážne, výkonnost se menší, úspěch uniká... A proto bude tento útvar i u nás útvarem organizačním, jestliže bude tu snaha po metodě a systemizování práce, jež jest podstatnou složkou správné vojenské doktriny, a tato zase základem vítězství.

Než nejen polní houfnice byly částečně decentralisovány, ač většinou zůstaly ve vlastním svazu, pro činnost centralisační. Také i část dalekonosných děl putovala ke svazům polních houfnic, část těžkých houfnic ke svazům dalekonosných děl atd., aby svou zvláštní vlastností překonávala místní překážky, na něž by bylo jinak třeba jejich výpomoci. — A kdežto tyto decentralisované jednotky překonávají místní překážky, většina jich, jsouc ve vlastním svazu, slouží k tomu, aby ničily nepřátelské organizace v celku; tomu odpovídá jediné působení v masách.

Organizační decentralisace nejví se jen u dělostřelectva, nýbrž u všech zbraní:

Zavedení lehkých kulometů, jimiž byly vyzbrojeny čety a později — u některých armád — i družstva, vyplynulo právě ze zásady decentralisační, jejíž potřeba se za bojů vždy více pocítovala. — Ale jedna věc zarazí, srovnáme-li decentralisaci u kulometu a děla, jak se jevila na konci války: kdežto u tohoto byla decentralisace provedena s překvapující důsledností,**) u kulometu ustrnula a nebyla dokončena. Máme sice vedle kulometné roty i čety lehkých kulometů u rot (na příklad rakouská armáda), anebo po jednom lehkém kulometu v každém družstvu, ale nenacházíme organizace, která by slučovala oba tyto případy. Příčina toho nezáleží ovšem v tom, že by tato organizace neměla taktického odůvodnění. Naopak! Ale žádná armáda nebyla s to, aby dosáhla toho rozpětí samočinných zbraní, aby mohla do té míry zvýšiti organizačně jejich stav. Jest přirozeno, že by se ani nám nepodařilo v normálních okolnostech tohoto stavu dosíci. Jiná otázka je, nemáme-li se snažiti dosíci tohoto stavu i na úkor ostatní výzbroje. Věc jest choulostivá, pravda, protože nesmí býti překročena mez úměrnosti, co se týče vzájemných poměrů zbraní. Ale na druhé straně dlužno vzíti v úvahu dvě skutečnosti:

Za prvé, že kulomet i jeho náboj jest mnohokrátě lacinější než dělo se svým nábojem. Jest jen věcí početního úkolu přesvědčiti se, že — aniž valně omezujeme rozvoj dělostřelectva***) — můžeme přece snadno dosíci vytkené výše samočinných zbraní.

*) Princip francouzský.

**) Miním především armádu německou.

***) t. j. pokud se týče vyzbrojování a výzbrojového rozpočtu.

Za druhé, že se kulomet stal zbraní tak důležitou, že snáze se spokojíme s malým počtem dělostřelectva, než s malým počtem kulometů. Všimněme si na příklad jeho úlohy na ústupu německém r. 1918! Pásmo pozorně skrytých kulometů kryje ústup celé armády, potřebujíc ke své činnosti jen drobné posádky o několika mužích. Rozpoutá-li tato kulometná masa oheň, tvoří se neproniknutelná hradba, jež nutí nepřítele, aby se úplně rozvinul a přijal bitvu, zatím co vlastní vojska již ustupují... Tuto úlohu nemůže dělostřelectvo zastati nikdy: předně jest mu třeba objemného zásobování náboji, za druhé rozvinutou pěchotu před sebou — a ani jednoho ani druhého kulomet k témuž účelu nepotřebuje.

Podobně jako při dělu a kulometu, mohli bychom organizační decentralisaci sledovati i při minometu a jiných zbraních. Ale uvedené ukázky snad postačí. —

Při decentralisaci taktické poukázali jsme na to, že specialisace zbraně jest nutná, že totiž zbraň decentralisovaná, protože musí vyhovovati úplně jiným podmínkám, musí býti především lehká, snadno pohyblivá, zkrátka: jiného druhu ale stejné ráže. — Zásadě této bylo ve všech armádách vyhověno.*)

Jinak je tomu při decentralisaci organické. Zde není kromě zavedení lehkého kulometu (všechny armády), a kromě rozdílu v ráži mezi těžkým dělostřelectvem centralisovaným a decentralisovaným (armáda německá), žádného dalšího vývoje. Ale kdyby válka byla pokračovala, byl by se asi také dostavil. Tak na příklad u samočinných zbraní byly by dosavadní dva druhy kulometů asi rozmnoženy o třetí, nejtěžší, o dlouhé hlavní a tedy veliké průbojnosti, mající především za účel potírati nepřátelské obrněnce, potom snad také nepřímou střelbu na veliké vzdálenosti. Zárodky této zbraně objevovaly se již za posledních měsíců války.

Naše stanovisko k této specialisaci zbraní? Rozhodně by bylo na př. potřebi, kdyby nepřítel obohatil svou výzbroj o obrněnce, zavésti podobný druh těžkého kulometu. V mírové době by snad stačilo míti podobný model prychystán pro válku.

2. Zásada prostupovati a doplňovati.

Užijeme-li zásady o centralisaci a decentralisaci na organizaci taktických jednotek, vysvitne nám zásada, jak se mají zbraně doplňovati a prostupovati co nejjasněji: u každé jednotky jest vtělen organicky zlomek zbraně o vyšší kapacitě, jejíž větší část jest soustředěna u jednotky nejbližší vyšší. Nezbyvá nám tedy, leč utvořiti stupnici zbraní co do jejich kapacity**) a dosazovati do našich taktických jednotek. Na příklad:

Jednotka	Taktické poslání	V ý z b r o j
Družstvo	bojová skupina	puška — granát — puškový granát — 1. kulomet
Četa	bojový shluk	3 družstva + „baterie“ puškov. granátů (4 muži***)
Rota	opěrný bod	3 čety + 1 kulometná četa 3 dr. lehk. kulom. 1 dr. těžk. kulom.
Prapor	středisko odporu	3 prap. + 1 kulometná rota 3 č. těžk. kulom. 1 č. dělo 3·5 cm.

*) „Infanteriegeschütz“ v armádě rakouské, „canon 37 mm“ ve francouzské atd.

**) Na př.: Puška (granát) — puškový granát — lehký kulomet — těžký kulomet — dělo 3·5 cm — minomet atd.

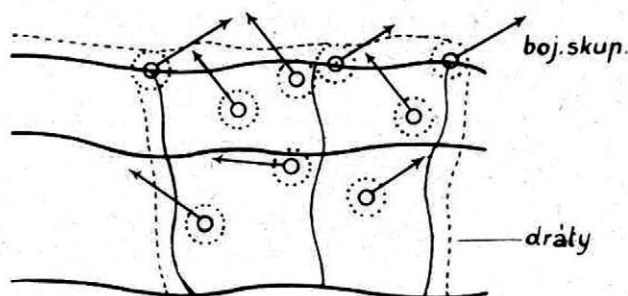
***), „Baterie“ tato, již bylo používáno na západní frontě, konala výborné služby.

Tento stav byl by ovšem ideální, protože by odpovídal největší kapacitě dotčených jednotek. Jde jen o to, aby družstvo skutečně disponovalo lehkým kulometem, protože jinak přestává býti bojovou skupinou. Bojovou skupinou můžeme nazvat jenom onu jednotku, která je v boji soběstačná a disponuje tedy především samočinnou zbraní. Že musíme v první řadě pečovat o to, aby naše samočinné zbraně byly početně zvýšeny až do té míry, jaká udána, bylo vytčeno již, když jsme srovnávali význam děla a kulometu pro pěchotu a pro boj vůbec.

Na jednu námitku, která je podstatná, dlužno odpovědět ihned:

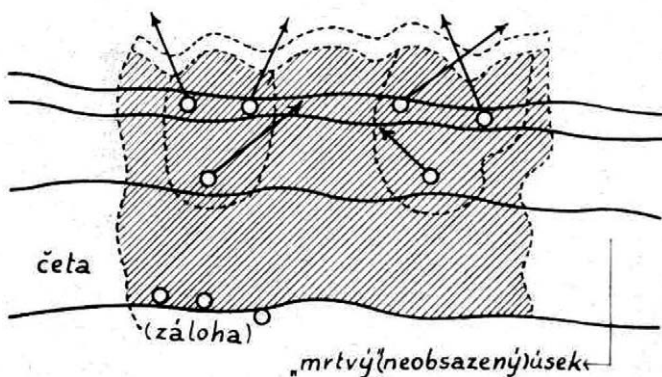
Může se namítnouti — ne bezdůvodně — proč bychom měli mít vedle kulometné roty ještě kulometnou četou u každé roty, když přece buď jeden nebo druhý útvar by postačil úplně? Nuže, zde dlužno rozvinouti taktické poslání těchto jednotek, jež nám odůvodní tuto organizaci nejlépe.

Názvy bojová skupina, středisko odporu atd. vyšly z posícní války, jak se vyvinula r. 1917 na západní frontě. V posícní válce byla opěrným bodem nazývána celá rota, střediskem odporu celý prapor, jak tyto jednotky byly rozčleněny do hloubky. Na příklad:

Opěrný bod (rota)

Obr. 2.

Středisko odporu (prapor)

Obr. 3.

Ne tak při válce pohybové. Když se tu po postupu či ústupu fronta ustálí, nemohli bychom nikterak přijmouti systém, který jest podáván ve francouzských instrukcích z dob války posiční.

To je na bledni: při válce posiční musí býti snaha, rozčleniti co možná všechny jednotky do hloubky, aby i nepřítel musel jednak rozčleniti svoji činnost dělostřeleckou do hloubky,*) jednak aby se při postupu setkával vždy s novým a novým odporem. Avšak při válce pohybové musí tomu býti jinak: Jednak nedisponuje nepřítel nikdy (pro obtíže dopravní) dělostřelectvem o takové kapacitě. Za druhé: rozčlenění nižších jednotek do podobné hloubky jest nevýhodou a nikoli výhodou; ve válce posiční jsou totiž rozčleněné části

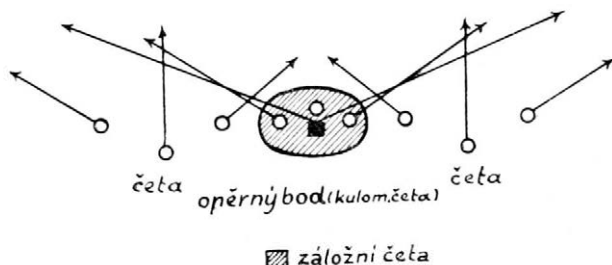

Schéma opěrného bodu u roty

Obr. 4.

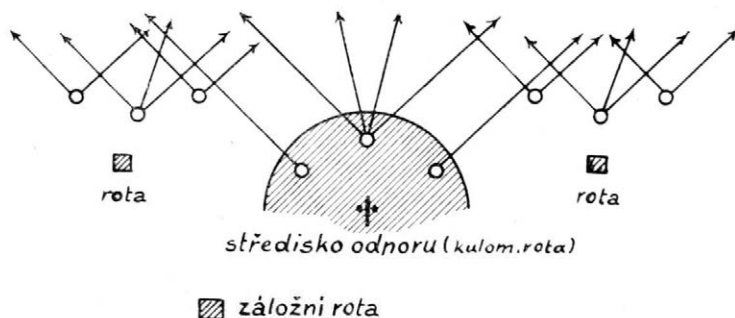

Schéma střediska odporu u praporu

Obr. 5.

těchto taktických jednotek v připravených „hnízdech odporu“, jež jsou důkladně organisována a obetkána drátem. Mohou tedy klidně vzdorovati nepříteli o několikanásobně přesile; ale ve válce pohybové, kde není podobných organisací v terénu, ba ani ostnatého drátu, rozčlenění jednotky znamená vydati je na pospas nepříteli, který je, rozčleněné v terénu, postupně smete. Zkrátka: Ve válce posiční svádí se bitva v pásmu o šířce až několika kilometrů, ve válce pohybové se svádí na jediné linii. A proto francouzský systém o střediscích odporu, opěrných bodech atd. musí býti pro válku pohybovou podstatně změněn.

*) Tím se ovšem její účinek velice zeslabí.

Střediskem odporu, opěrným bodem dlužno nazývati v pohybové válce ono místo v úseku praporu či rotu (obr. č. 2-5), kde je soustředěna většina samočinných zbraní. Tato podpirá působením své hromadné palby ostatní části dotčené jednotky, dodává jim mravní i taktické stability, stává se východiskem proti útoku a soustřeďuje svou hromadnou palbu na místo ohrožené. Tedy zásada hromadné palby kulometů, jež jediná může docílití náležitěho mravního a hmotného výsledku, může býti vyřešena jediné zásadou opěrného bodu a střediska odporu, jak bylo o nich výše vyloženo. Tím také námitka, jež se staví proti organizačnímu systému, jak nahoře byl uveden, je vyvrácena.

3. Zásada ekonomie zbraní.

Jedná se o zbraně, jichž nemůže býti používáno, leč za určitých podmínek: o jezdecko při pronásledování a přibližování se k nepříteli, o obrněnce při útoku, o těžké dělostřelectvo a těžké minomety při útoku na posici dobře připravenou atd.

Protože na příklad jezdecko nelze upotřebiti u D., která by operovala v horské krajině, kdežto jiná D., operující za okolností pro jezdecko příznivých by trpěla nedostatkem jezdců, kdyby tito byli organicky přičleňováni ke každé D., přidělíme jezdecko organicky vyšším a nejvyšším strategickým jednotkám*) a nikoli decentralisačně i divisím.**). Neboť jenom v onom případě bude jezdecko plně využito u D., která ho bude moci používati, a nezůstane bez úkolu, jak by tomu bylo u D., která by operovala v horském terénu, když strategické jednotky budou od případu k případu přidělovati svým divisím jízdu, podle vlastnosti jejich území operačního. Podobně by tomu bylo i u ostatních zbraní nahoře uvedených.

* * *

Když jsme zjistili tyto základní zásady organizační, můžeme přibližně určití organizaci divise:

1. 3 pěší pluky s 1 praporem zákopníků a 1 rotou ženijní;
2. 1 pluk dělostřelecký s 1 korouhví polních houfnic;
3. 1 letecká rota se 3 letadly pro pozorovací a spojovací službu a 1 balonem;***
4. 1 spojovací rota s rotou telegrafistů, bezdrátovou stanicí a družstvem poštovních holubů;
5. 1 zdravotní rota s 2 obvazišti,† 2 četami nosičů a 3 skupinami sanitních vozů.††

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ.

Otevření čs. válečné školy.

Dne 16. listopadu t. r. bylo zahájeno vyučování v prvním řádném ročníku čs. válečné školy. Otevření této vysoké vojenské školy, která v budoucnosti má poskytnouti vybraným důstojníkům čs. armády nejvyššího vojenského vzdělání, konalo se bez všeliké veřejné účasti.

* Systém francouzský.

** Systém německý.

*** Důvod pro tuto organizaci viz v kapitole II., kdež i o vztahování a ústavech bude pojednáno.

† Působí buď spojeně (při ustálené frontě), nebo střídavě (jedno ve službě a druhé v pohybu, při pohyblivé frontě).

†† Pro převoz od plukovních obvazišť k divisím.